

Література:

1. Аналітична записка «Аналіз сучасного стану державного боргу та ключові напрями забезпечення боргової безпеки України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_analit/derzh.
2. Боргова стійкість як стратегічний напрям підвищення рівня фінансової безпеки. Аналітична доповідь. – К.: НІСД, 2016. – 90 с.
3. Венгер В.В. Фінанси: навч. посіб. / В.В. Венгер. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 432 с.
4. Макар О.П. Політика державних запозичень в умовах фінансової кризи / О.П. Макар // Ефективна економіка. – 2012. – №10.
5. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія): навч. посіб. / В.М. Опарін. – К.: КНЕУ, 2002. – 240 с.
6. Романенко О.Р. Фінанси: підруч. / О.Р. Романенко. – К.: Центр навч. л-ри, 2009. – 312 с.

e-mail: a.sydorchuk@tneu.edu.ua

Сидорчук А.А., к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ

СТРУКТУРА І ДИНАМІКА ДОХОДІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

**Sydorchuk A.A., Ph.D., Associate Professor of Department
of Finance named after S.I. Yuriy, TNEU**

THE STRUCTURE AND DYNAMICS OF HOUSEHOLD INCOMES IN UKRAINE

Основними видами доходів домогосподарств, які фіксуються органами статистики в Україні, є: доходи від найманої праці, доходи від підприємницької діяльності, доходи від власності й соціальні трансферти. Звідси саме величина цих доходів є однією з найважливіших характеристик рівня життя населення. Члени домогосподарства за результатами своєї діяльності можуть отримувати як первинні, так і вторинні доходи.

З огляду показники наведені в таблиці можна відзначити, що їхній номінальний розмір невпинно зростає.

Таблиця 1

Склад доходів домогосподарств упродовж 2007–2015 рр. [1]

(млн. грн.)

Доходи	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Доходи – всього	623289	845641	894286	1101175	1266753	1457864	1548733	1516768	1735858
в тому числі:									
заробітна плата	278968	366387	365300	449553	529133	609394	630734	615022	677003
прибуток та змішаний до- ход	95203	131139	129760	160025	200230	224920	243668	254307	323506
доходи від власності	20078	28432	34654	67856	68004	80769	87952	85114	80035
соціальні допомоги та інші одержані поточні трансфе- рти	229040	319683	364572	423741	469386	542781	586379	562325	655314
в тому числі:									
соціальні допомоги	124472	180455	204101	237213	263633	301621	323123	311360	342562
інші одержані поточні тра- нсферти	18209	26092	32984	34397	40978	48333	58416	55084	76105
соціальні трансферти в натурі	86359	113136	127487	152131	164775	192827	204840	195881	236647
ВВП	751106	990819	947042	1079346	1299991	1404669	1465198	1586915	1988544
Питома вага заробітної плати у ВВП, %	37,14	36,98	38,57	41,65	40,7	43,38	43,05	38,76	34,05
Питома вага прибутку у ВВП, %	12,68	13,24	13,7	14,83	15,4	16,01	16,63	16,03	16,27
Питома вага соціальних допомог у ВВП, %	30,49	32,26	38,5	39,26	36,11	38,64	40,02	35,44	32,95

Так в 2008 р. загальний розмір зарплати отриманий усіма працівниками в Україні становив 366387 млн. грн., що на 87419 млн. грн. більше, а ніж у 2007 р. У 2009 р. внаслідок розкручування негативних тенденції фінансової кризи розмір отриманої заробітної плати склав лише 366387 млн. грн., що на 1087 млн. грн. менше аналогічного показника попереднього року. Якщо аналізувати період протягом 2009–2014 рр., то розмір отриманої заробітної плати збільшився на 84253 млн. грн. порівняно з 2009 р., в 2011 р. також відбулось зростання проте, дещо повільнішими темпами лише на 79600 порівняно з 2010 р. За попередніми даними розмір заробітної плати отриманої домогосподарствами в 2015 р. склав 677003 млн. грн., що на 61,9 млн. більше аналогічного показника попереднього року. Загалом за період з 2007–2015 рр. розмір заробітної плати в абсолютному розмірі збільшився у 2,42 рази.

Окрім заробітної плати також зросли розміри прибутку та змішаного доходу та соціальних трансфертів. Щодо соціальної допомоги, яка надається населенню та розмірів соціальних трансфертів, то тут відстежується динаміка зростання. В 2008 р. розмір офіційно наданих трансфертів збі-

льшився на 55983 млн. грн. в порівнянні з 2007 р. В 2009 р. зростання склало 44889 млн. грн. відносно попереднього року. Дещо вдалось збільшити їхній розмір і в 2010 р., а саме на 59169 млн. грн. Протягом 2011 р. розмір таких поточних трансфертів збільшився на 45645 млн. грн. та 57558 млн. грн. відповідно. Загалом за період з 2007-2015 рр. розмір соціальних допомог і трансфертів в абсолютному розмірі збільшився у 2,86 рази.

Таким чином, за аналізований період збільшення заробітної плати населення відбувалось темпами меншими, ніж зростання розміру соціальних допомоги та інших поточних трансфертів. Такі тенденції зменшили питому вагу заробітної плати зайнятого населення у ВВП із 37,14% у 2007 р. до 34,05% у 2015 р., водночас призвели до збільшення питомої ваги соціальних трансфертів у ВВП із показника 30,49% у 2007 р. до рівня 32,95% у 2015 р.

На нашу думку, загальні показники доходів населення не дають об'єктивної оцінки щодо зростання індивідуальних доходів домогосподарств та ролі кожного окремого виду доходу в загальній структурі фінансових ресурсів домогосподарств.

Тому проведемо аналіз частки кожного із джерел доходів домогосподарств в розрахунку на одне домогосподарство в Україні (див. табл. 2).

Таблиця 2

Структура сукупних доходів домогосподарств за місяць в розрахунку на одне домогосподарство протягом 2010–2015 рр.* [2]

Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Сукупні ресурси в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство, грн.	3481	3853,9	4144,5	4470,5	4563,3	5231,7
Структура сукупних ресурсів домогосподарств	відсотків					
Грошові доходи	89,1	88,9	91	90,8	91,2	89,4
- оплата праці	47,6	48,9	50,8	50,6	48,8	47,2
- доходи від підприємницької діяльності та самозайнятості	6,1	4,6	4,1	4,1	5,2	5,5
- доходи від продажу сільськогосподарської продукції	3,4	3,1	2,8	2,8	3,2	3,4
- пенсії, стипендії, соціальні допомоги, надані готівкою	25,8	25,5	27,1	27,1	27,0	25,2
- грошова допомога від родичів, інших осіб та інші грошові доходи	6,2	6,8	6,2	6,2	7,0	8,1
Вартість спожитої продукції, отриманої з особистого підсобного господарства та від самозаготівель	5,0	4,8	3,8	3,9	4,6	5,1

Пільги та субсидії безготівкові на оплату житлово-комунальних послуг, електроенергії, палива	0,6	0,6	0,6	0,4	0,4	1,3
Пільги безготівкові на оплату товарів та послуг з охорони здоров'я, туристичних послуг, путівок на бази відпочинку тощо, на оплату послуг транспорту, зв'язку	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4
Інші надходження	4,8	5,2	4,1	4,4	3,4	3,8
<i>Довідково: загальні доходи, грн.</i>	3369,8	3708,2	4031,9	4331,0	4470,9	5122,0

* *Примітка.* Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

Позитивною тенденцією на нашу думку є зростання розміру частки грошових доходів в структурі усіх доходів, так їх питома вага збільшилась від 86,4% у 2005 р до 89,4% у 2015 р. Доволі незначну частку займають доходи від підприємницької діяльності та само зайнятості і варіюють в діапазоні від 4,9% у 2005 р. до 5,5% у 2015 р. Значну увагу відносять доходам від продажу сільськогосподарської продукції. Але в Україні вона незначна і не перевищує 4% від загальної суми доходів домогосподарств. Доволі мізерними є доходи у формі безготівкових пільг та субсидії на оплату житлово-комунальних послуг, електроенергії, палива та пільг безготівкові на оплату товарів та послуг з охорони здоров'я, туристичних послуг, путівок на бази відпочинку тощо, на оплату послуг транспорту, зв'язку розмір яких в сукупності не перевищує 1,8%.

Щодо соціальної допомоги наданої готівкою (пенсії, стипендії) то її частка коливається в межах 25–27%. Проте незважаючи на доволі значну частку в загальній структурі ми вважаємо види такої соціальної допомоги не завжди є ефективними.

Із вище наведених таблиць чітко видно що номінальна кількість доходів домогосподарств із року в рік зростає. Проте, це зростання відбувається надто повільними темпами (питома вага заробітної плати у ВВП, як показують дані табл. 1, у 2015 р. менша ніж у 2007 р.), що в свою чергу не дає можливості покращити життєвий рівень домогосподарств та їх членів зокрема.

Література:

1. Доходи та витрати населення в Україні [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики. – Режим доступу до книги: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Валовий внутрішній продукт [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики. – Режим доступу до книги: <http://www.ukrstat.gov.ua>.